

MAKTABGACHA TA’LIM PEDAGOGLARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH - TA’LIM SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA

N.A.Isroilova

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Namangan filiali “Maktabgacha va boshlang’ich ta’lim
metodikasi” kafedrası v.b.dotsenti PhD

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23255702>

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim pedagoglarining raqamli kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va uning ta’lim sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy raqamli texnologiyalardan ta’lim jarayonida samarali foydalanish pedagogning kasbiy faoliyatini takomillashtirish va bolalar uchun qulay ta’lim muhitini yaratishga xizmat qiladi. Maqolada pedagoglarning raqamli ko‘nikmalarini rivojlantirish, raqamli ta’lim resurslaridan foydalanish hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini pedagogik faoliyatga integratsiya qilish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli kompetentlikni rivojlantirish orqali maktabgacha ta’lim jarayonining samaradorligi va sifatini oshirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, raqamli kompetentlik, pedagog, raqamli texnologiyalar, ta’lim sifati, raqamli ta’lim, kasbiy kompetensiya.

Bugungi kunda ta’lim tizimida kechayotgan raqamli transformatsiya maktabgacha ta’lim sohasiga ham yangi talablarni olib kirishni taqozo etmoqda. Raqamli texnologiyalarning ta’lim jarayoniga kirib kelishi nafaqat bolalar uchun yangi ta’lim imkoniyatlarini yaratmoqda, balki pedagoglarning kasbiy faoliyatiga qo‘yiladigan talablarni ham o‘zgartirmoqda. Xususan, zamonaviy maktabgacha ta’lim pedagogi o‘z fan va metodik bilimlari bilan bir qatorda raqamli vositalardan maqsadli, xavfsiz va pedagogik jihatdan samarali foydalanish ko‘nikmalariga ham ega bo‘lishi zarur. Maktabgacha yosh davri bolaning intellektual, ijtimoiy-emotsional, kommunikativ va ijodiy rivojlanishi uchun muhim bosqich hisoblanadi. Shu sababli ushbu davrda ta’lim jarayonini tashkil etishda texnologiyalardan foydalanishning o‘zi yetarli emas, balki ularni bolaning yosh xususiyatlari, ehtiyojlari va rivojlanish darajasiga mos ravishda tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda pedagogning raqamli kompetentligi ta’lim vositalarini tanlash, ulardan foydalanish va olingan natijalarni pedagogik jihatdan baholash imkonini beruvchi muhim kasbiy omil sifatida namoyon bo‘ladi. Raqamli kompetentlik pedagogning kompyuter yoki mobil qurilmalardan foydalanish qobiliyati bilangina cheklanmaydi. U axborotni izlash va saralash, raqamli ta’lim resurslarini tanlash, elektron vositalar yordamida ta’lim jarayonini loyihalashtirish, ota-onalar bilan raqamli kommunikatsiyani yo‘lga qo‘yish, axborot xavfsizligini ta’minlash hamda o‘zining raqamli pedagogik faoliyatini tahlil qilish kabi ko‘nikmalarni ham qamrab oladi. Shu nuqtayi nazardan, pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish maktabgacha ta’lim sifatini ta’minlashning muhim shartlaridan biridir. Ta’lim sifatini oshirish jarayonida pedagogning raqamli kompetentligini rivojlantirish uzluksiz va tizimli xarakterga ega bo‘lishi lozim. Buning uchun pedagoglarni tayyorlash va qayta tayyorlash jarayonida raqamli pedagogika elementlarini kuchaytirish, amaliy mashg‘ulotlar orqali zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish tajribasini shakllantirish hamda pedagoglarning mustaqil kasbiy rivojlanishi uchun raqamli

muhit yaratish muhimdir. Ayniqsa, raqamli vositalardan foydalanishda texnologik imkoniyat va pedagogik maqsad o‘rtasidagi muvozanatni ta‘minlash dolzarb masala hisoblanadi.

Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida ta‘lim tizimining barcha bo‘g‘inlarida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylandi. Xususan, maktabgacha ta‘lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari faqatgina ma‘lumotlarni elektron shaklga o‘tkazish bilan cheklanmaydi. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 18-dekabrda 848-sonli “Maktabgacha ta‘lim tizimini raqamlashtirish va maktabgacha ta‘lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori ham sohaga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish hamda tarbiya jarayonlarini avtomatlashtirishga qaratilgan.

Maktabgacha ta‘lim pedagogining raqamli kompetentligi - bu zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalaridan tarbiya va ta‘lim jarayonida, ota-onalar bilan hamkorlikda hamda shaxsiy kasbiy rivojlanishda xavfsiz, mas‘uliyatli va samarali foydalana olish ko‘nikmasidir.

Pedagogning raqamli kompetentligi bir nechta asosiy komponentlarni o‘z ichiga oladi. Ular sirasiga kompyuter, planshet, interaktiv doska va boshqa raqamli qurilmalarni boshqarish ko‘nikmasini anglatuvchi texnik savodxonlik hamda ta‘limga oid sifatli elektron resurslar, interaktiv o‘yinlar va vizual materiallarni izlash, saralash hamda tahlil qilishni nazarda tutuvchi axborot va ma‘lumotlar savodxonligi kiradi. Shuningdek, mashg‘ulotlar uchun taqdimotlar, audio-video materiallar, ko‘rgazmali va tarqatma vositalarni raqamli formatda tayyorlashni o‘z ichiga oluvchi mediaprofillarni yaratish hamda maktabgacha yoshdagi bolalarning raqamli qurilmalar bilan ishlashda xavfsizlik va gigiyena qoidalariga rioya qilishini ta‘minlashga qaratilgan kiberxavfsizlik ham uning muhim qismlaridir.

Raqamli kompetentlikka ega bo‘lgan tarbiyachi an‘anaviy ta‘lim usullarini zamonaviy metodlar bilan uyg‘unlashtirib, maktabgacha ta‘lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ko‘rgazmali-shaklli tafakkur ustunlik qilgani sababli, interaktiv taqdimotlar, multimediyali ertaklar va ta‘limiy o‘yinlar bolalarning mashg‘ulotga bo‘lgan qiziqishi hamda diqqatini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalar har bir bolaning rivojlanish darajasiga mos keladigan topshiriqlarni tanlash va ularning o‘sish dinamikasini monitoring qilib borish orqali individuallashtirilgan yondashuvni ta‘minlaydi. Elektron platformalar va messenjerlar orqali tarbiyachi va ota-onalar o‘rtasida tezkor hamda shaffof qayta aloqa o‘rnatilib, bolaning muvaffaqiyatlari va kunlik faoliyati haqida ma‘lumot berish osonlashadi. Bundan tashqari, hisobotlar, mashg‘ulot ishlanmalari va monitoring hujjatlarini elektron shaklda yuritish hujjatlar bilan ishlashni maqbullashtirib, tarbiyachining vaqtini tejaydi va e‘tiborini bevosita bolalar bilan ishlashga qaratishiga imkon beradi.

Raqamli muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun pedagoglar quyidagi yo‘nalishlarda doimiy ravishda o‘z ustida ishlashlari lozim. Ular ta‘lim tizimidagi maxsus malaka oshirish kurslari hamda AKTga bag‘ishlangan seminar-treninglarda faol ishtirok etishlari, ilg‘or pedagoglarning raqamli resurslardan foydalanish tajribasini o‘rganib, master-klasslar va tajriba almashish orqali amaliyotga tatbiq etishlari kerak. Shuningdek, onlayn platformalar, ta‘limiy vebinarlar va ochiq kurslar orqali zamonaviy ta‘limiy ilovalar va dasturlarni o‘zlashtirib, mustaqil ta‘lim olishlari muhimdir. Maktabgacha ta‘lim tashkiloti pedagoglarining raqamli kompetentligini oshirish davr talabi bo‘lib, u to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta‘lim va tarbiya jarayonining samaradorligini ta‘minlaydi. Raqamli texnologiyalardan oqilona

foydalana oladigan tarbiyachi zamonaviy, zamondan ortda qolmaydigan va har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirishda hal qiluvchi rol o’ynaydi.

Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida ta’lim tizimining barcha bo’g’inlarida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylandi. Xususan, maktabgacha ta’lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari faqatgina ma’lumotlarni elektron shaklga o’tkazish bilan cheklanmaydi. Bugungi kunda sohaga tadbqiq etilayotgan “Bolalik akademiyasi” hamda ota-onalar bilan hamkorlikni ta’minlovchi “Bebbo” kabi zamonaviy platformalardan unumli foydalanish tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligi va ularning raqamli kompetentligini rivojlantirish bilan uzviy bog’liqdir. Raqamli kompetentlikka ega bo’lgan tarbiyachi an’anaviy ta’lim usullarini zamonaviy metodlar bilan uyg’unlashtirib, maktabgacha ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ko’rgazmali-shaklli tafakkur ustunlik qilgani sababli, interaktiv taqdimotlar, multimediyali ertaklar va ta’limiy o’yinlar bolalarning mashg’ulotga bo’lgan qiziqishi hamda diqqatini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalar har bir bolaning rivojlanish darajasiga mos keladigan topshiriqlarni tanlash va ularning o’sish dinamikasini monitoring qilib borish orqali individuallashtirilgan yondashuvni ta’minlaydi. Elektron platformalar va messenjerlar orqali tarbiyachi va ota-onalar o’rtasida tezkor hamda shaffof qayta aloqa o’rnatilib, bolaning muvaffaqiyatlari va kunlik faoliyati haqida ma’lumot berish osonlashadi. Bundan tashqari, hisobotlar, mashg’ulot ishlanmalari va monitoring hujjatlarini elektron shaklda yuritish hujjatlar bilan ishlashni maqbullashtirib, tarbiyachining vaqtini tejaydi va e’tiborini bevosita bolalar bilan ishlashga qaratishiga imkon beradi.

Maktabgacha ta’lim sohasi pedagoglari amaliyotida samarali qo’llanilib kelinayotgan va dunyo miqyosida e’tirof etilgan asosiy xalqaro platformalar bir qancha yo’nalishlarni qamrab oladi. O’yinli ta’lim vositalari hisoblangan Kahoot! va Quizizz platformalari pedagoglarga maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv testlar, viktorinalar va ko’rgazmali visual mantiqiy topshiriqlar yaratish imkonini beradi.

Xalqaro tajriba shuni ko’rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda ushbu platformalarni va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish bo’yicha tizimli yondashuv yo’lga qo’yilgan. Janubiy Koreyada R-Learning loyihasi doirasida maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’limiy robotlar hamda intellektual vositalardan foydalanish keng yo’lga qo’yilgan bo’lib, tarbiyachilar bolalarning mantiqiy va algoritmik ko’nikmalarini rivojlantirish uchun interaktiv raqamli platformalarni qo’llashadi. Finlyandiyada maktabgacha yoshdan boshlab bolalarda mediasavodxonlik va tanqidiy fikrlashni shakllantirishga alohida e’tibor qaratilib, pedagoglar raqamli texnologiyalardan bolalarning ijodkorligini rivojlantirish quroli sifatida foydalanishadi. Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida pedagoglarning raqamli kompetentligi yagona DigCompEdu standarti asosida baholanadi va rivojlantiriladi. Singapurda esa iN2015 va ECE IT dasturlari orqali o’yinli ta’lim muhiti yaratilgan bo’lib, pedagoglar uchun raqamli kontent tayyorlash hamda bolalarning o’sish ko’rsatkichlarini raqamli monitoring qilish bo’yicha doimiy treninglar o’tkaziladi.

Raqamli kompetentlikka ega bo’lgan tarbiyachi an’anaviy ta’lim usullarini zamonaviy metodlar bilan uyg’unlashtirib, maktabgacha ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ko’rgazmali-shaklli tafakkur ustunlik qilgani sababli, interaktiv taqdimotlar, multimediyali ertaklar va ta’limiy o’yinlar bolalarning mashg’ulotga bo’lgan qiziqishi hamda diqqatini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalar har bir bolaning rivojlanish darajasiga mos keladigan topshiriqlarni tanlash va ularning o’sish

dinamikasini monitoring qilib borish orqali individuallashtirilgan yondashuvni ta’minlaydi. Elektron platformalar va messenjerlar orqali tarbiyachi va ota-onalar o’rtasida tezkor hamda shaffof qayta aloqa o’rnatilib, bolaning muvaffaqiyatlari va kunlik faoliyati haqida ma’lumot berish osonlashadi. Bundan tashqari, hisobotlar, mashg’ulot ishlanmalari va monitoring hujjatlarini elektron shaklda yuritish hujjatlar bilan ishlashni maqbullashtirib, tarbiyachining vaqtini tejaydi va e’tiborini bevosita bolalar bilan ishlashga qaratishga imkon beradi.

Raqamli muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun pedagoglar bir qancha yo’nalishlarda doimiy ravishda o’z ustida ishlashlari lozim. Ular ta’lim tizimidagi maxsus malaka oshirish kurslari hamda AKTga bag’ishlangan seminar-treninglarda faol ihtirok etishlari, ilg’or pedagoglarning raqamli resurslardan foydalanish tajribasini o’rganib, master-klasslar va tajriba almashish orqali amaliyotga tatbiq etishlari kerak. Shuningdek, onlayn platformalar, ta’limiy vebinarlar va ochiq kurslar orqali zamonaviy ta’limiy ilovalar va dasturlarni o’zlashtirib, mustaqil ta’lim olishlari muhimdir. Xalqaro platformalardan unumli foydalanish va xalqaro tajribalarni milliy ta’lim tizimiga moslashtirish maktabgacha ta’lim tashkiloti pedagoglarining raqamli kompetentligini oshirishda muhim turtki bo’ladi. Raqamli texnologiyalardan hamda jahon andozalaridan oqilona foydalana oladigan tarbiyachi zamonaviy, zamondan ortda qolmaydigan va har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirishda hal qiluvchi rol o’ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori (2024). *Maktabgacha ta’lim tizimini raqamlashtirish va maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirishning qo’shimcha chora-tadbirlari to’g’risida* (848-son, 18-dekabr 2024-yil). Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. URL: <https://lex.uz>
2. European Commission (2017). *European Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu)*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
3. Isroilova, Navruza Abdulxamid-qizi. "SOCIAL ADAPTATION AND PERSONAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN IN AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT." *Altum International Conference Platform*. No. 5. 2026.
4. Isroilova, Navruza Abdulxamid-qizi. "DEVELOPMENT OF INDEPENDENT THINKING SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MONTESSORI DIDACTIC MATERIALS." *Claritas Conference Platform*. No. 5. 2026.
5. Isroilova, Navruza Abdulxamid-qizi. "THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE TEACHER-EDUCATORS." *Claritas Conference Platform*. No. 5. 2026.
6. Maqsudova, Nodira Alijonovna. "CREATING INTEGRATED LEARNING MODULES: STRUCTURE AND CONTENT OF THE MODEL FOR TEACHING SPECIAL PEDAGOGY BASED ON AN INTEGRATIVE APPROACH." *International Conference Platform*. No. 6. 2026.
7. Maksudova, Nodira Alijonovna. "METHODOLOGICAL SUPPORT AND EXPERIMENTAL-TESTING RESULTS OF INTEGRATIVE TEACHING OF SPECIAL EDUCATION DISCIPLINES." *Altum International Conference Platform*. No. 5. 2026.
8. Xayrullayeva, N. J. (2026). ANALYSIS OF EXISTING TECHNOLOGIES FOR FORMING GENDER CULTURE IN PRIMARY GRADES. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (5), 6-8.

28.09.2026

9. Xayrullayeva, N. J. (2026). Etnopedagogik yondashuv asosida bo‘lajak pedagogika o‘qituvchilarida gender tolerantlikni rivojlantirish. *Science and Education*, 7(5), 434-439.
10. Ismailova, Nozima. "“FLIPPED CLASSROOM” TEXNOLOGIYASI ASOSIDA BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA KOGNITIV FAOLLIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI." *Универсальная индексная библиотека науки и техники в современном мире* 4.19 (2025): 34-37.
11. Ismailova, Nozima. "Boshlang‘ich Ta’limda Kognitiv Faollikni Rivojlantirishning Afzalliklari." *Maktabgacha va Maktab Ta’limi Jurnali*: 674034.
12. Axmadaliyev, M., & Xojimatova, S. (2026). *Boshlang'ich sinf o'quvchilari yozuv malakalarini shakllantirishning psixolingvistik tasnifi.* «Maktabgacha Va Maktab Ta’limi» Jurnali, 4 (2), 13–15.